

Je plne opodstatnené, aby sa zdôraznila nutnosť ďalšieho rozvoja psychoterapie tak v teórii, ako aj v praxi, jej štátna podpora a uzákonenie v rámci zdravotníctva socialistických krajín.

3. Psychoterapia je samostatnou pracovnou oblasťou v rámci úloh zdravotníctva, ktorej špecifičnosť je daná vlastným predmetom, cieľovým zameraním a metódami. Jej interdisciplinárny charakter je daný jednak samým praktickým uplatnením a všeobecným podielom pri terapii vôbec, ďalej je zdôvodnený jej vlastnou „vnútornou“ teoretickou bázou.

Je nevyhnutné, aby psychoterapia nebola ohraničená iba na terapiu pri neurózach. Za dôležitú sa pokladá úloha, aby v rámci socialistických krajín boli zohľadnené prednosti socialistického spoločenského zriadenia v zmysle rozširovania uplatnenia psychoterapie ako základnej súčasti medicínskej činnosti. Ďalším popredným záujmom je zvyšovať kvalitu a efektívnosť zdravotnej starostlivosti a v rámci tohto uplatňovať v širšom rozsahu možnosti psychoterapie.

Pracovná skupina pre psychoterapiu v socialistických krajinách dôrazne podporuje každé štátne opatrenie a všetky prostriedky socialistických krajín, ktoré sú zacielené na cieluprímerané inštitucionalizovanie psychoterapie a jej integráciu na rôznych úrovniach liečebno-preventívneho systému zdravotníctva v súlade s nacionálnymi podmienkami tej-ktorej krajiny. Navrhovaný trend rozvoja se odporúča v snahe o ďalšie skvalitňovanie a zintenzívnenie i pre vytvorenie lepších podmienok pre prakticky účinné formy psychoterapeutickej starostlivosti. Okrem toho budú sa teoretické a praktické poznatky a skúsenosti psychoterapie vo zvýšenej miere využívať aj v mimomedicínskej oblasti, najmä v oblasti spoločenských vied (výchova, právo, poradenstvo, šport). Preto záujem, ktorý vyúsťuje z oblasti zdravotníctva, má podstatný význam pre celkový ďalší rozvoj, fundovanosť, rozpracovanosť a inštitucionalizovanie psychoterapie.

4. V súladu s ďalším rozvojom psychoterapie v socialistických krajinách sa javí ako nevyhnutná potreba ďalej systematicky a intenzívne rozvíjať, resp. vybudovať systém základného ako i postgraduálneho vzdelávania v psychoterapii. Pri zohľadnení určitých národnostných podmienok je nutné splniť dve hlavné úlohy:

– Špecifičnosť kvalifikovanej psychoterapeutickej starostlivosti prepokladá oficiálne uzákonené pravidlá pri vzdelávaní

a kvalifikovaní špecializovaných psychoterapeutov (lekárov a psychológov), vrátane pravidiel pre kvalifikovanie ďalších nemedicínskych vysokoškolských kádrov (napr. sociológovia), pre vytvorenie postgraduálneho programu v psychoterapii pre psychoterapeuticky aktívne kádre v súlade s vedeckými poznatkami a praktickými skúsenosťami.

– Opodstatnenosť začleňovať psychoterapiu do väčšiny oblastí klinickej praxe, napr. v oblasti diagnostiky, terapie, rehabilitácie atď., ktoré sú súčasťou preventívnych opatrení zdravotníctva, čo predpokladá psychoterapeutické poznatky a praktiky u lekárov všetkých klinických oblastí v rámci ich základného a ďalšieho vzdelávania, pričom sa sem zaraďujú aj praktickí a obvodní lekári. Týmto opatrením sa predovšetkým sleduje, aby lekári všetkých špecializovaných oblastí boli odborné spôsobilí najmä rozpoznávať indikácie pre psychoterapiu a čo možno najskôr vyvodzovať v danom prípade primerané uzávery (diagnostické rozhodnutia),

5. Pracovná skupina „Psychoterapia“ socialistických krajín prejednála a akceptovala programy činností jednotlivých národnostných spoločností pre roky 1976 a 1977. Odporúča, v súlade s pražskými psychoterapeutickými tézami, aby plánované podujatia a vzájomné pozvania boli včas oznamované.

6. V súlade s bodom II/2 pražských psychoterapeutických téz preberá doc. dr. S. Leder (Varšava, PLR) funkciu sekretára pracovnej skupiny.

7. Bolo odsúhlasené, že pracovná skupina bude mať ročne jedno pracovné zasadanie. Sekretár pracovnej skupiny po konzultačnom dohovore upresní miesto a čas ďalšieho pracovného rokovania a zabezpečí pozvanie účastníkov.

8. Tento protokol bude postúpený MZ a predsedajúcim členom psychoterapeutických spoločností na vedomie a bude zverejnený v odbornej tlači. *S. Leder*

DRUHÉ SYMPOZIUM SOCIALISTICKÝCH ZEMÍ O PSYCHOTERAPII

Druhé sympozium socialistických zemí o psychoterapii se uskutečnilo ve dnech 29. 5.—1. 6. 1976 v útulném sanatoriu pro neurózy ve Varšavě-Komorově. Navazovalo na průkopnické pražské sympozium,¹⁾

¹⁾ Hausner, M.: První sympozium socialistických zemí o psychoterapii. Čs. psychol. 19, 372—374, 1975.

konané v roce 1973, jehož materiály mezitím vyšly v samostatném sborníku.²⁾ Organizačně je připravila psychoterapeutická sekce polské psychiatrické společnosti pod vedením doc. S. Ledera a dr. C. Czabaly. Sovětský svaz reprezentovali prof. B. D. Karvasarskij a dr. J. Tupicyn, NDR prof. K. Seidel, prof. A. Katzenstein, prof. G. Klumbies, prof. H. Wendt, dr. K. Höck, dr. W. König a dr. A. Kriegel, ČSSR doc. O. Kondáš, dr. S. Kratochvíl, a dr. S. Heřmánek, Maďarsko dr. G. Hidas, Bulharsko dr. A. Alexiev. Z hostitelské země se zúčastnilo 30 odborníků. Každý den byl na programu jeden ze tří tematických okruhů: 1. Praktický lékař a psychoterapie, 2. Interdisciplinární charakter psychoterapie a 3. Psychoterapie jako specializovaná metoda. Ke každému z nich byly předem připraveny kolektivy autorů z jednotlivých zemí podkladové referáty, předem rozeslané všem účastníkům sympoza.

1. *Praktický lékař a psychoterapie.* Podklady připravily kolektivy z SSSR (Karvasarskij aj.) a NDR (Höck, König). V diskusi byla podtržena potřeba důkladné informovanosti praktických lékařů a odborných lékařů nepsychiatrů o psychologických faktorech při vzniku a léčení nemoci a o psychoterapeutických postupech, a to v rámci výuky na lékařských fakultách a výuky postgraduální. Zdůrazňovala se nutnost zpřístupnění a rozšíření výcviku ve specializovaných metodách pro ty, kdo se o jejich aplikaci ve svém oboru zajímají a potřeba organizování výuky formou zážitku na sobě. Vedle ovládnutí metod byl kladen důraz zejména na vypěstování citlivosti pro interpersonální terapeutický vztah s neurotickými pacienty.

2. *Interdisciplinární charakter psychoterapie.* Podklady připravil polský kolektiv (Leder, Mellibruda), koreferát G. Hidas (MLR) a Seidel a Szewczyk (NDR). V diskusi se poukazovalo na souvislost psychoterapie s různými vědními obory, které jednak přispívají k vytváření její teorie a metodických postupů, jednak je v nich psychoterapie jako metoda aplikována. Diskutovalo se o souvislosti psychoterapie s pojetím člověka, byla zdůrazněna jak hlediska neurofyziologické podmíněnosti chování, zvláště významná při léčení poruch ve sféře psychosomatické a ve vnitřním lékařství (Klumbies), tak hlediska so-

ciálně psychologická a sociologická, uplatňující se při hledání souvislosti praci-entových potíží, vnějších konfliktů a vnitřních problémů a při pomáhání pacientovi k racionální adaptaci (Katzenstein). Seidel a Klumbies definovali psychoterapii jako léčebný medicínsko-klinický postup. Proti tomu zdůrazňovali jiní účastníci i profylaktickou roli psychoterapie při řešení konfliktů, které ještě nevedly ke vzniku chorobných symptomů, nebo aplikaci psychoterapeutických metod ve sportu a v extrémních podmínkách (Karvasarskij) a při ovlivňování chování, zejména nevhodných návyků (Kondáš). Rozvlnula se živá diskuse ke kontroverzní otázce ovlivňování pacientových postojů a chování ve směru terapeutem přijaté teorie adekvátního lidského chování bez ohledu na přání pacienta. Někteří účastníci se přikláněli k názoru, že terapeut má pomáhat pacientovi, aby realizoval své vlastní možnosti a dokázal se stát takovým, jakým si sám přeje být. Leder nadhodil otázku, zda terapeut má předem informovat pacienta o cílech a prostředcích psychoterapie a po získání jeho souhlasu s ním uzavřít dohodu o užitém postupu. Někteří diskutující se domnívali, že mohou být užitečné i postupy, při nichž pacient o procesu psychoterapie není podrobněji informován: může se uplatnit větší sugestivní účinek. Problematika byla shrnuta následující den v referátu M. Hausnera a kol., v němž byla formulována dvě základní odlišná pojetí role psychoterapeuta: terapeut jako „inženýr lidských duší“, který ovládá techniku manipulace postoji a chováním, a terapeut jako autentický člověk, který sdílí s pacientem všechnu nejistotu spojenou s vlastním počínáním.

3. *Psychoterapie jako odborná metoda.* Podklady připravily kolektivy z ČSSR „Psychoterapie jako vědecká metoda“ (Hausner, Guensberger, Hort, Kondáš, Matoušek, Zeman, Žucha) a „Perspektivní psychoterapeutické metody v socialistické zdravotnické péči“ (Kratochvíl, Bouchal, Kondáš, P. Hájek), koreferát „Psychoterapie jako kvalifikovaná metoda léčení“ polský kolektiv (Aleksandrowicz, Bigo, Namyslowska, Pawlik). V prvním referátu byla shrnuta různá stanoviska českých a slovenských autorů k otázce vědeckosti psychoterapie: část se domnívala, že psychoterapii nelze v současné době považovat za vědeckou metodu (je spíše praktickým přístupem, založeným na terapeutickém vztahu a majícím blíže k umění), druhá část autorů ji za vědeckou metodu

²⁾ Hausner, M., Kratochvíl, S., Höck, K., (Hrsg.): Psychotherapie in sozialistischen Ländern. G. Thieme, Leipzig 1975.

považovala a formulovala její metodologické požadavky a principy.

V souvislosti s druhým referátem se obšírně diskutovalo k osvědčeným metodám v podmínkách socialistického zdravotnictví zejména k metodám patogenetickým (dynamickým), discentním (behaviorálním), ke skupinové psychoterapii, hypnóze a autogennímu tréninku, k nimž byly přiřazeny jako pomocné metody ještě racionální psychoterapie, abreaktivní techniky (populární tč. v Bulharsku) a nediaktivní psychoterapie. Polští autoři zdůraznili zřetel k etiologii, ke vztahu pacient-terapeut a k cílevědomosti a uvědomělosti psychoterapeutického počínání. Podtrhli rovněž potřebu vypracovávání komplexních teoreticky podložených psychoterapeutických programů.

Diskuse za zabývala též otázkou kauzálního a symptomatického přístupu a potřebou jejich kombinace.

Symposium lze celkově považovat za velmi úspěšné. Znamenalo otevřenou a přátelskou výměnu informací o obecných i speciálních otázkách psychoterapie, konfrontaci zkušeností a posílení vzájemného porozumění a spolupráce. Nutno konstatovat, že od prvního symposia v Praze byl učiněn značný pokrok v rozvoji psychoterapie ve všech zúčastněných zemích i v jejich vzájemném sblížení. Základní směrnice pro další rozvoj byly shrnuty v závěrečném protokolu Pracovní skupiny socialistických zemí pro psychoterapii.

S. Kratochvíl, O. Kondáš.